

Yttrande över remiss - För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1).

Länsteatrarna i Sverige har inbjudits att lämna synpunkter över rubricerad remiss.

Länsteatrarna i Sverige är en nationell organisation som samlar de regionala scenkonstinstitutionerna i Sverige och verkar för samverkan regionalt, nationellt och internationellt. Vi kommer att särskilt fokusera på de delar av utredningen som härrör till kultursektorn.

Sammanfattning

Länsteatrarna i Sverige instämmer i den Parlamentariska landsbygdskommitténs slutsatser och ställer oss särskilt positiva till den insiktsfullhet som uttrycks i texten ”Människor som verkar och bor i landsbygderna bidrar till vårt gemensamma samhällsbygge och har rätt till goda levnadsvillkor. Vår mest grundläggande utgångspunkt är att landsbygderna ska ges samma förutsättningar att utvecklas som andra delar av vårt land och ge dem som arbetar och bor i landsbygderna likvärdiga förutsättningar till ett gott liv”.

Vi ser dock att utredningens förslag inte fullt ut värderar den utvecklingspotential som finns i kultursektorn vare sig ur ett demokrati- eller folkhälsoperspektiv, eller som den arbetsskapande och samhällsutvecklande närande resurs den är.

I en tid där urbaniseringen och globaliseringen är stark behöver ett relativt litet land som Sverige se till hela landets resurser och hela befolkningens möjligheter att både leva och verka för en positiv utveckling. Det behövs ett tillvaratagande av hela landets samlade potential och där ska kulturens kraft och förmåga inte underskattas.

Vi har några synpunkter vi vill bidra med efter att ha fokuserat på avsnittet 6 Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur.

Vi har följande syn på utredningens förslag i kapitel 6.7.1

Kommitténs förslag:

- *Statens kulturråd ges i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att bidra till att göra kulturen tillgänglig i Sveriges landsbygder.*

Länsteatrarna ställer sig positiva till förslaget. Det bör vara en självklarhet att den myndighet som fördelar medel till kulturverksamheten i landet har ett helhetsperspektiv.

- *Myndigheten för kulturanalys ges i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i kulturaktiviteter i Sveriges landsbygder. Kulturanalys ska utifrån sin analys ge förslag på åtgärder för att stärka kulturdeltagandet i landsbygderna. Kulturanalys ska genomföra sitt uppdrag i dialog med aktörer inom kultursektorn*

Länsteatrarna i Sverige ställer sig positiva till att ge MYKA detta uppdrag. En fördjupad analys i dialog med kulturaktörer känns angeläget. Det är då viktigt att de förslag till åtgärder som myndigheten efter denna analys lyfter fram beaktas och tas tillvara i olika beslut på ett bra sätt.

Synpunkter

Det gläder oss att man redan initialt i avsnittet lyfter fram vikten av kultur i hela landet. Utredningen konstaterar att kultur i alla dess former och uttryck spelar en viktig roll för att skapa attraktiva livsmiljöer som kan bidra till landsbygders livskraft och utveckling. Man hänvisar till de nationella kulturpolitiska målen som anger att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund och att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.

Vi håller med, om hela Sverige ska leva behöver staten aktivt verka för att hela landet får de förutsättningar som krävs för att upprätthålla en god infrastruktur för resande, kommunikation, företagande, välfärd, levande förenings- och kulturliv. Allt detta behövs för att medborgarna ska uppleva att det finns förutsättningar för ett gott liv.

En utgångspunkt för kommitténs förslag är att staten måste ta ett större och samlat ansvar för landsbygders kommersiella service, välfärdstjänster och tillgång till kultur. De mål man formulerat för detta är fullt rimliga.

Dock känns utredningen lite tunn i beskrivningen av den kulturverksamhet som bedrivs runt om i landet och som man säger sig se ett behov av. Det är svårt att lägga skarpa och verksamma förslag när kunskapen om och analysen av en så viktig samhällsfunktion inte är tillräckligt fördjupad. Därför bidrar vi med våra erfarenheter och synpunkter i detta remissvar.

Befintliga strukturer

Den kulturella infrastrukturen med landets alla 66 regionala kulturinstitutioner är en viktig tillgång som inte får tappas bort i resonemangen. De garanterar en tillgång till bred kompetens och fungerar som resurs för det regionala och lokala utvecklingsarbetet. De bidrar till kontinuitet och nytänkande inom sina respektive kulturuppdrag så väl på scenkonst-, musei-, musik- och filmområdet. Dessa institutioner är några av de viktigaste aktörerna som ska medverka till att uppfylla de kulturpolitiska målen satta på nationell och regional nivå och får främst sina uppdrag genom kultursamverkansmodellen.

Institutionerna är viktiga kompetenscentrum som skapar mervärden utanför landets storstäder. De har ett viktigt uppdrag att tillvarata det regionala och lokala i sina verksamheter och bidrar till både breddad kunskap, bildning och ett offentligt samtal kring viktiga förankrade samhällsfrågor. De jobbar också nära civilsamhällets aktörer, folkbildningen, regionerna och kommunerna. De bidrar med professionell kompetens som är till nytta för både amatörkulturen och föreningslivet lokalt.

Vi vill understryka vikten av den redan befintliga kulturella infrastrukturen som byggts upp under årtionden. När vi ser till den infrastruktur exempelvis länsteaternarna utgör och kompletterar med det nationella komplementet Riksteaterns turnerande professionella scenkonstverksamhet bidrar med finns en viktig struktur för scenkonst som är väl värd att utveckla och stärka.

Kulturen en närande sektor

Som arbetsgivare ger de regionala kulturinstitutionerna möjlighet till högt kvalificerade uppdrag och många arbetstillfällen på många platser runt om i landet. Verksamheterna är ofta flexibla och mobila och ger utrymme för både fasta anställningar och uppdrag för frilansande kulturarbetare som exempelvis

konstnärer, fria teatergrupper och orkestrar. Många av dessa är företagare och så väl institutioner som småföretagare i kultursektorn är beroende av den samhällsservice som alla andra näringar och medborgare är beroende av och som beskrivs bra i avsnittet.

Konst och kultur skapar utveckling

Landsbygdskommittén för fram viktiga ståndpunkter och påtalar att kulturen är en garant för ekonomisk utveckling, social hållbarhet och en attraktiv livsmiljö på landsbygden. Man konstaterar också att det krävs en strategi för att säkerställa en god tillgång till ett brett kulturutbud även i glesbefolkade delar av våra landsbygder.

Den kreativa sektorn, så väl som övriga sektorer, är beroende av innovativa och skapande medborgare. Design och produktutveckling föds många gånger i kreativa sammanhang och de estetiska ämnen som våra unga får med sig genom sin skolgång och en aktiv fritid lägger grunden för nya landvinningar. De estetiska utbildningarna på hög nivå bidrar till så väl arkitektur, produkt- och industriell utveckling som samhällsutvecklingen i stort. Konsten och kulturen ger näring åt näringarna oavsett bransch.

Är digitalisering svaret?

När man talar tillgänglighet till kultur nämns ofta teknikutveckling och digitalisering som lösningar. Överlag anser vi att det finns en övertro på digitaliseringens betydelse för ett mer tillgängligt kulturliv runt om i landet. Det är också en syn som i mångt och mycket präglas av att konst och kultur ska spridas från storstad till landsbygd. Vi frågar oss om det är det rätt sätt att se på ett levande kulturliv?

Utredningen skriver att "den tekniska utvecklingen öppnar för att även landsbygderna ska kunna få ta del av ett bredare spektrum av kulturaktiviteter" och hänvisar till kulturpolitiska mål om tillgänglighet och deltagande. Det stämmer att digitaliseringen öppnar upp möjligheter och har ett demokratiskt perspektiv. Naturligtvis behöver utbyggnaden av och tillgången till internet och teknikutvecklingen fortsätta.

På nätet finns redan idag mängder av möjligheter både för kulturskapare och kulturkonsumenter att så väl skapa som konsumera. Digitaliseringen är också viktig för att ge fler tillgång till kvalitativ film runt om i landet. Musikens, museernas och bibliotekens möjligheter är också viktiga och redan väl beprövade i sammanhanget.

Upphovsrätten är en stor utmaning som inte nämns i utredningen. Inom många konstarter riskerar en stor andel av de kostnader som förknippas med ökad digitalisering handla om rättigheter för digital distribution.

Vi tror inte att det digitalt sända kulturutbudet kan ersätta det möte som sker mellan en kulturutövare och dess publik. Vi tror också att det regionalt och lokalt förankrade utbudet är viktigt att lyfta fram. Det som sker i mötet med publiken vid en teaterföreställning, en konsert eller en guidad tur i ett museum kan inte jämföras med digitalt överförd produktion. Den sociala potential som finns där man möter andra som deltar i samma upplevelse är svår att ersätta om man deltar på distans. Visst det kan ses som ett komplement, men kan som vi ser det aldrig ersätta mötet "här och nu".

Det finns dock ett nytt sätt att jobba med digitalt överförd kultur och utbildning som ger landsbygden möjlighet att få direktupplevda föreställningar även på små scener där inte teknik eller scenstorlek räcker. Detta bygger på att en föreställning spelas på EN scen och kan sedan sändas till EN eller TVÅ andra mindre

scener, där både publik och skådespelare har direkt kontakt med varandra under hela föreställningen. Denna typ av digitalt överförda upplevelser ger en närvaro på alla platserna och tar inte heller bort den gemensamma sociala upplevelse som är så viktig. Detta är ett bra exempel där digitaliseringen utvecklar och blir det ett bra komplement till de föreställningar som kan komma ut fysiskt. För att detta ska fungera krävs att alla lokaler har fiberuppkoppling.

Kultursamverkansmodellen

Det är viktigt att behålla, stärka och utveckla den kompetens som finns inom det regionala och lokala kulturlivet, där är ökade resurser en grundläggande faktor. Det behöver därför skapas ett nytt system för offentlig finansiering som kan garantera att den personalintensiva kultursektorn inte halkar efter i kostnads- och löneutvecklingen i samhället. För att försäkra sig om en kvalitetssäkring av den regionala kulturella infrastrukturen är det absolut grundläggande.

Utredningen konstaterar att "I praktiken har införandet av kultursamverkansmodellen endast lett till små förändringar i bidragsfördelningen jämfört med tidigare då Kulturrådet fördelade bidrag direkt till de regionala institutionerna". Det är bra att problematiken med kultursamverkansmodellen lyfts fram då det är den största reform som genomförts i svenskt kulturliv i modern tid. Nu förväntas reformen bäras upp av regionerna i samverkan med kommunerna och i samråd med kulturskapare och civilsamhälle. Här lämnar staten över ansvaret för att uppfylla de kulturpolitiska målen till regionerna, men utan att föra en rimlig dialog med regionerna och utan att täcka kostnaderna. Modellen måste ses över.

Helhetsgrepp för ett demokratiskt och vitalt samhällsbygge

Länsteatrarna i Sverige anser att ett tydligt helhetsgrepp behöver finnas över kulturens strukturer i hela landet. Staten måste ta sitt ansvar för att värna om kulturen i Sverige. Ambitionen måste vara att det totala utbudet av kultur präglad av mångfald och konstnärlig kvalitet ska öka i landet som helhet. Ökat engagemang och ökade resurser behövs till kulturlivet, både inom och utanför kultursamverkansmodellen, i det offentliga på såväl statlig, som regional och kommunal nivå och i det fria kulturlivet. Både institutioner och fria konstnärer och kulturskapare måste få förutsättningar att bidra till en demokratisk och positiv samhällsutveckling.

Grunden för kulturpolitiken är medborgarnas delaktighet i och allas rätt att omfattas av och ha tillgång till kultur präglad av bredd, mångfald och kvalitet. Om hela Sverige ska omfattas av tillgängligheten till en sådan kultur är bara möjlig om det finns tydlig finansiering och ett verkligt statligt engagemang.

Den nuvarande samhällsdebatten runt om i världen är en stark varningssignal för vilka konsekvenser det får när staten inte med kraft möter de utmaningar som landsbygden står inför. Klyftorna mellan storstadsregionerna och övriga Sverige ökar. Om regeringen vill vara hela Sveriges regering krävs att man höjer blicken från storstadshorisonen och tar ett krafttag för att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade hela Sveriges utveckling.

Länsteatrarna i Sverige

Ordförande

VD Länsteatrarna i Sverige